

درس خارج فقه حضرت آیت الله مسینی بوشهری (دامت برکاته)

موضوع کلی: فصل فی احکام الجبائر

موضوع جزئی: عدم جواز استتجار صاحب جبیره

سال تحصیلی: ۱۴۰۰-۱۳۹۹

تاریخ: ۲۵ شهریور ۱۳۹۹

مصادف با: ۲۶ محرم الحرام ۱۴۴۲

جلسه: ۵

«الحمد لله رب العالمین و صلی الله علی محمد وآله الطاهرین و اللعن علی اعدائهم اجمعین»

خلاصه جلسه گذشته

بحث در مسأله ۶۲۴ بود. عرض شد که به نظر مرحوم سید (ره)، در اجبر شدن شخصی که جبیره دارد، اشکال است [، یعنی شخصی که جبیره دارد، نمی تواند اجبر شود و به جای دیگری نماز بخواند]، بلکه بعید نیست که اگر عذری در مدت اجاره عارض شود و وقت برای اتمام مورد اجاره تنگ باشد [، مثلاً معین شده باشد که نمازی که مورد اجاره است در یک ماه خوانده شود و عذری به وجود آید و شخص نتواند در مدت معین، نماز را با وضوی کامل بخواند]، همچنین، شرط شده باشد که شخص مباحثه نماز را بخواند که در این صورت، اجاره فسخ شود، بلکه اتیان نمازهای قضای خودش با حالت جبیره، در صورتی که امید به زوال عذر باشد نیز خالی از اشکال نیست [، اما اگر امیدی به زوال عذر نباشد، می شود نمازهای قضای خودش را با وضوی جبیره ای بخواند] و همچنین، خواندن نماز با حالت جبیره، به صورت تبرّعی برای دیگری اشکال دارد.

همچنین، عرض شد که اگر گفته شود که تکالیف عذریه مطلقاً، مجزی اند، نماز استیجاری و نماز قضا را نیز می توان با وضوی جبیره ای خواند، ولی اگر تکالیف عذریه فقط مربوط به شرائط فعلی صاحب عذر باشند، در این صورت نمازهای استیجاری و قضا را نمی توان با وضوی جبیره ای خواند. بعضی گفته اند که مقتضای اطلاقات، سهولت شرع و امتنان شارع بر امت این است که تکالیف عذریه، مطلقاً مجزی باشند که در این صورت شخصی که جبیره دارد، می تواند نماز استیجاری و تبرّعی و نماز قضای خودش را با حالت جبیره انجام بدهد. در مقابل، بعضی دیگر گفته اند که مقتضای انصراف ادله این است که تکالیف عذریه به طور مطلق، مجزی نیستند، بلکه فقط حالت فعلی شخص را که عذر دارد، شامل می شود، همچنین، به مقتضای قاعده اشتغال نسبت به منوب عنه، تکلیف عذری فقط حالت فعلی شخص را شامل می شود، یعنی منوب عنه شک می کند که آیا نمازی را که صاحب جبیره خوانده است، قبول است یا قبول نیست که چون شک دارد، اشتغال یقینی برائت یقینی را می طلبد لذا برای اینکه برائت یقینی حاصل شود، شخص باید نمازی را که نسبت به آن اجبر شده است با وضوی کامل و بدون جبیره بخواند.

مرحوم آیت الله خویی (ره) در همین رابطه فرموده است که شخص با وضوی جبیره ای می تواند نماز واجب فعلی خودش را بخواند و مشکلی ندارد، ولی سخن در این است که وضوی جبیره ای در جواز انجام نمازهای قضا [چه نمازهای قضای خود شخص و چه نمازهای دیگری (با اجرت یا تبرّعاً)] مشروع است یا مشروع نیست؟ یعنی قدر مسلم این است که شخص با وضوی جبیره ای نمازهای فعلی خودش را می تواند بخواند، لکن سؤال این است که آیا شخص با وضوی جبیره ای مجاز به خواندن قضای نمازهای خودش یا دیگری با اخذ اجرت یا تبرّعاً می باشد یا مجاز نیست؟

ایشان فرموده است که در این رابطه دو مبنا وجود دارد؛

مبنای اول، این است که وضوی جبیره‌ای، مثل تیمم فقط میباید برای نماز و مجوز برای دخول در نماز است و جنبه رافعیته ندارد، یعنی وضوی جبیره‌ای نیز همانند تیمم، رافع حدث نیست و فقط مجوز برای نماز خواندن است.

طبق این مبنا شخص با وضوی جبیره‌ای می‌تواند نمازهای فعلی خودش را بخواند و مجاز به خواندن نمازهای قضای خودش یا دیگری [با اخذ اجرت یا تبرعاً] نیست چون دلیل فقط بر خواندن نمازهای فعلی شخص با وضوی جبیره‌ای دلالت دارد و شامل نمازهای قضای خود و دیگران نمی‌شود.

مبنای دوم، این است که وضوی جبیره‌ای، مثل تیمم جنبه رافعیته نیز دارد، یعنی علاوه بر اینکه میباید برای نماز می‌باشد، رافع حدث نیز می‌باشد.

طبق این مبنا، شخص با وضوی جبیره‌ای می‌تواند نمازهای فعلی خودش را بخواند و همچنین، می‌تواند نمازهای قضای خود و دیگری را [استیجاراً یا تبرعاً] بخواند.

مرحوم آیت الله خویی (ره) فرموده است که اگر مبنا این شد که وضوی جبیره‌ای جنبه رافعیته دارد و شخص برای خصوص خواندن نماز قضا وضوی جبیره‌ای بگیرد، نمی‌تواند با این وضو نماز قضا بخواند چون فرض این است که وضوی جبیره‌ای برای انجام نماز فعلی مشکل ندارد و بعد از آن نیز می‌توان با این وضو نماز قضا خواند، یعنی جواز خواندن نماز قضا با وضوی جبیره‌ای، ناشی از جواز خواندن نماز فعلی با آن وضو است، به این معنی که شخص چون بعد از خواندن نماز فعلی خود هنوز وضو دارد و طهارت دارد، می‌تواند با آن وضو نماز قضا نیز بخواند ولی اگر وضوی جبیره‌ای اختصاصاً برای خواندن نماز قضا باشد، اشکال دارد و نمی‌توان با آن نماز قضای خود یا دیگری را خواند و مجاز نیست که شخص، ابتداءً برای خواندن نماز قضا، وضوی جبیره‌ای بگیرد. پس وضوی جبیره‌ای وظیفه شخص عاجز است، یعنی چون شخص، عاجز از خواندن نماز فعلی خود با وضوی معمولی می‌باشد، شارع به او اجازه داده است که با وضوی جبیره‌ای نماز بخواند، حال اگر بعد از انجام وظیفه فعلی خود، نماز قضا نیز بخواند اشکالی ندارد، ولی مجاز نیست که ابتدا به ساکن برای خواندن نماز قضا [به خصوص اگر وقت آن مضیق نباشد] وضوی جبیره‌ای بگیرد بنابراین، شخص باید صبر کند تا جراحت و شکستگی او خوب شود و بعداً با وضوی کامل قضای نماز را بخواند و اگر تمکن از وضوی تمام پیدا کرد، بدار جایز نیست، یعنی جایز نیست که نماز قضای خود را با وضوی جبیره‌ای آغاز کند و بخواند، بلکه باید صبر کند تا خوب شود و بعد نماز قضا را با وضوی کامل بخواند. همچنین، وقتی جایز نباشد که شخص ابتداءً نمازهای قضای خود را با وضوی جبیره‌ای بخواند به طریق اولی خواندن نماز قضای دیگری جایز نخواهد بود.

البته در صورتی که شخص یقین داشته باشد که عذرش باقی خواهد بود و شکستگی و جراحت او خوب نخواهد شد، می‌تواند ابتداءً نماز قضا را با وضوی جبیره‌ای بخواند.

«الحمد لله رب العالمین»